

FØR BØRS

Regjeringen bør vurdere å ta med skattelette i sin finanspolitiske tiltakspakke. Den kan støtte seg på at nyere forskning viser at skattelette kan stimulere til økt vekst i økonomien.

Skattelette kan stimulere veksten

GJESTEKOMMENTAR
HILDE C.
BJØRNLAND

Verdensøkonomien vil oppleve et kraftig økonomisk tilbakeslag i 2009.

USA, Japan, Storbritannia og flere europeiske land har allerede offisielt erklært at de er i resesjon (en periode med negativ økonomisk vekst), flere land vil komme etter.

Vår økonomiske velstand i Norge avhenger av samhandelen med utlandet, og de siste prognosene fra blant andre Statistisk sentralbyrå (SSB), peker i retning av at bruttonasjonalproduktet (BNP) i Fastlands-Norge vil falle neste år. Det har vi ikke opplevd siden bankkrisen på slutten av 1980- og begynnelsen av 1990-tallet.

Etter tre rentekutt denne høsten og det siste på hele 1,75 prosentpoeng, kan Norges Bank med fordel ta en liten rentepause og avvente de finanspolitiske tiltakene fra regjeringen, som er annonsert til 26. januar. Innholdet i tiltakspakken er foreløpig ukjent, men uttalelser så langt tyder ikke på at skattelette ligger høyt opp blant prioriteringene. Det bør det imidlertid gjøre, sammen med andre virkemidler som kan stimulere privat forbruk og investeringer.

Ny skatteforskning

Dersom regjeringen skulle ha politisk vilje til å vurdere midlertidig skattelette, kan den finne støtte i nyere forskning fra professorene Christina og David Romer ved Universitetet i California-Berkeley. Deres forskning viser at et skatteuttak som tilsvarer en prosent av BNP, vil stimulere BNP i USA med to - tre prosent på kort til mellomlang sikt.

Videre finner de at både privat konsum og investeringer tar seg opp, men det er særlig investeringene som bidrar til den høye veksten. På sikt øker inflasjonen og ledigheten avtar

noe, men selv når de korrigerer for at pengepolitikken skal motvirke disse effektene (renten blir satt opp) finner de klare positive realøkonomiske effekter.

Denne studien viser mye sterkere effekter av skattelette enn det man tidligere har funnet. Berkeley-professorenes analyser er imidlertid verdt å lytte til. Det har ihvertfall USAs kommende president Barack Obama nylig demonstrert, da han utnevnte Christina Romer til å lede sine økonomiske rådgivere i Det hvite hus.

Banebrytende metode

Det banebrytende med studien til Romer og Romer er at istedenfor å analysere skatteendringer på makronivå (slik vi vanligvis gjør), har de kartlagt og studert virkningen av hver eneste skatteendring i USA siden annen verdenskrig. Ved å gå gjennom rapporter og taler fra presidenten, kongressen og departementer har de kunnet tidfeste, klassifisere og vurdere virkningen av hver skatteendring.

Hvorfor finner vi ikke slike effekter i tradisjonelle makroøkonomiske analyser? Mens Keynesiansk teori postulerer at økt offentlig kjøp vil, alt annet likt, øke produksjon, inntekt og konsum, er effektene av å endre skattene ofte langt mindre viktig. Problemet når man skal analysere skatteendringer er imidlertid at man i liten grad klarer å skille mellom endringer i skatteinntektene som har sin begrunnelse i ekstraordinære (eksogene) forhold (nye politiske ambisjoner, lovendringer) og de som skyldes andre forhold i økono-

mien, for eksempel at man setter opp skattene for å dekke opp et budsjettunderskudd. Blander man disse kan man undervurdere effekten av skatteendringer ifølge Romer og Romer.

Rentens rolle

I Norge har vi en lang tradisjon på å analysere virkning av offentlige budsjettpolitikk gjennom store makroøkonomiske modeller, slik for eksempel SSB har gjort i siste nummer av Økonomiske analyser. Der finner de at skattelette i liten grad har ekspansiv effekt, da lavere skatt vil redusere lønn og pris, slik at realrenten (rente minus inflasjon) øker.

Dette vil motvirke eventuelle ekspansive effekter skatteendringer kan ha på konsum og investeringer.

I en nedgangsperiode som den vi er i nå er det imidlertid ikke sikkert at realrenten vil øke like mye, noe SSB selv skriver. Det er ihvertfall ikke i tråd med hva Romer og Romer fant.

Små eller ingen effekter av offentlige tiltak blir det også i realkonjunkturmodellene som blant annet Norges Banks modell bygger på. Begrunnelsen er at aktørene har rasjonelle forventninger om fremtiden, slik at de gjennomskuer at økt offentlig kjøp i dag må finansieres av økte skatter i morgen. Da blir det ikke rasjonelt å øke privat konsum som følge av offentlig stimulans. Skal vi ta Romer og Romers resultater alvorlige tyder det altså på at aktørene ikke er fullt så rasjonelle som disse modellene antar.

77 Innholdet i tiltakspakken er foreløpig ukjent, men uttalelser så langt tyder ikke på at skattelette ligger høyt opp blant prioriteringene. Det bør det imidlertid gjøre

LYTTES TIL. Professor Christina Romer ved University of Berkeley skal lede The Council of Economic Advisers, som gir president Barack Obama økonomiske råd. Romers forskning viser at skattelette stimulerer veksten. Foto: Bloomberg News

Resultatene til Romer og Romer må imidlertid ikke tolkes bokstavelig til å skulle gjelde for norske forhold. Norge er en liten åpen økonomi der skattelette også kan motivere til økt import. Jeg har imidlertid vanskelig for å tro at dette kan motvirke alle de positive effektene man fant i USA.

Stor utfordring

Regjeringen i Norge står foran en stor utfordring når den skal skreddersy nye finanspolitiske tiltak. Både i Storbritannia (under en arbeiderpartiregjering) og i USA er reduksjon i

skatter og moms del av politiske tiltakspakker som er blitt satt ut i livet. Tiltakene er ment å skulle motvirke noe av fallet i privat etterspørsel som finanskrisen har skapt, men vil på ingen måte kunne løse krisen.

Regjeringen bør også tenke på hvordan den kan skreddersy tiltak som stimulerer privat forbruk og investeringer. Tiltakene må være slik at de kan settes ut i livet raskt etter at de er vedtatt, de må være midlertidige og de må kunne reverseres. Fornuftig utformet skat-tepolitikk, gjerne rettet mot dem med lav inntekt eller utsatte bedrifter, hører nettopp med blant slike tiltak.

Med den oppfordringen, som min siste i denne spalten i år, ønsker jeg leserne god jul.

*Professor Hilde C. Bjørnland
Institutt for samfunnsøkonomi,
Handelshøyskolen BI*

GJESTEKOMMENTAR-MAKROØKONOMI

HARALD M.
ANDREASSEN

JAN L.
ANDREASSEN

HILDE C.
BJØRNLAND

ØYSTEIN
DØRUM

STEINAR
JUEL

FRANK
JULLUM

ESPEN
HENRIKSEN